

Vesuv - en meget farlig vulkan

Anmeldt af geolog Tom Pfeiffer

For den vulkaninteresserede er der netop udkommet en bog om Vesuv og dens destruktive virke gennem historien krydret med øjenvindberetninger.

I 79 e.Kr. ødelagte Vesuv byerne Pompeii og Herculaneum. Vulkanen havde åbenbart sovet i flere århundreder; næsten ingen romere vidste, at den var aktiv og kunne være så farlig. Derefter var Vesuv i hyppig aktivitet gennem de næste 1.000 år. Omkring 1100 faldt den atter til ro. Da den vågnede op i 1631, gentog historien sig. Ødelæggelsen var total. En række landsbyer blev tilintetgjort, og flere 1000 mennesker omkom. Selvom udbruddet var noget mindre end det i 79 e.Kr., var skaden og tab af liv større end i romertiden. Igen, ingen havde regnet med udbruddet.

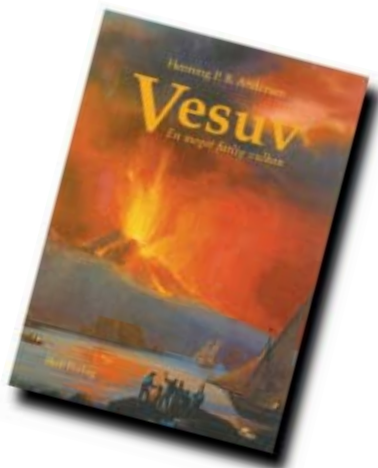
En slumrende dræber

Derefter og frem til vores tid har Vesuv været vulkanen, mere livlig og voldsom end alle andre man kender. Vulkanen ved Napoli-bugten var ikke kun en turistattraktion på verdensplan, men også den første vulkan man undersøgte videnskabeligt. Tragedierne i 79 e.Kr. og 1631 måtte ikke gentage sig, besluttede man. I dag sover Vesuv, siden sit sidste udbrud i 1944, men der er ingen tvivl om, at den en dag vil vågne af sin søvn. Spørgsmålet er hvornår. Området omkring vulkanen er et af de tættest beboede på jorden, og historien har lært os, at vulkanen plejer at begynde en ny virksomhedscyklus med et kæmpebrag.

Med andre ord er Vesuv i dag én af de farligste vulkaner på jorden. Vulkanologer håber nu, at de vil være i stand til at forudse vulkanens næste udbrud, men alligevel tør ingen tænke tanken til ende om, hvad der ville ske, hvis den skulle vågne op lige nu. Alle ved, man endnu er langt fra udarbejdelsen af en realistisk plan bl.a. mht. beskyttelse og evt. evakuering af befolkningen.

Lavafontæner af ufattelig størrelse

Vesuv er dog ikke kun en meget farlig vulkan – som vulkankenderen Henning Andersens nye bog med undertitel hedder. Efter min mening burde undertitlen egentlig hedde "en meget smuk og farlig vulkan".

Læser man Andersens bog, bliver man hurtigt grebet af forfatterens egen fascination af sin yndlingsvulkan. Han har besøgt den utallige gange.

Dens skønhed og selve vulkanens historie, er slående: "I næste øjeblik skød en fontæne af flydende, hvidglødende ild op i luften og nåede efterhånden en sådan højde, at vi på en gang grebes af rædsel og forbavelse. Man vil næppe tro mig, når jeg siger, at højden af denne kolossale ildsøjle var mindst 3 gange Vesuvs egen, og Vesuv hæver sig jo som bekendt 3.700 fod (ca. 1100 meter) over havets overflade..." Sir William Hamilton beskriver her et udbrud fra 1779. Han befandt sig i Napoli og noterede sine observationer ned – heldigvis, fordi ellers ville man næppe tro på malerierne fra den tid, som viser Vesuvs vældige udbrud. Aldrig siden har man set lavafontæner, som dem Hamilton beskriver – de var nemlig mindst dobbelt så store som de højeste, man har iagttaget siden fotografiets opfindelse; her var det Etna i 1999, som spydede en fontæne på "kun" ca. 1.500 meters højde.

Øjenvindberetninger

Bogen gennemgår Vesuvs afvekslingsrige skæbne vha. historiske kilder fra romertiden til i dag. Bogens første del består dog af en detaljeret beskrivelse af det berømte udbrud fra 79 e.Kr., som bliver beskrevet fra forskellige synsvinkler. Til min store glæde gengiver Andersen begge Plinius den Yngres berømte breve med alle de vigtigste passager i deres fulde helhed. Der-

udover kommer et uddrag af en historisk roman, som levende skildrer udbruddet set med en skoledrengs øjne, samt sammenfatninger af moderne vulkanologiske tolkninger af udbruddet. Derefter beskæftiger bogen sig med vulkanens karakteristiske udbrudsrytme siden 79 e.Kr. og koncentrerer sig om enkelte kendetegnende eller fremtrædende episoder. Et spændende kapitel beskriver de kaotiske og dystre hændelser om Vesuv og området omkring Napoli ved det katastrofale udbrud i 1631. Fortællingen er meget levende og spændende takket være en række citater fra vildt forskellige øjenvindner (nogle oversat af forfatteren). Ikke mindst rummer bogen plads til anekdoter som fx en om Napolis skytshelgen San Gennaro.

Nuanceret indhold

Mens de fleste andre bøger eller tekster, som handler om Vesuv, kun omtaler Pompeii, omtaler den nye bog Vesuvs ekstraordinære aktivitet i perioden efter 1631 i rimelig grad. En af Andersens ideer med bogen er givetvis at gengive et nuanceret billede af begivenhederne. Bl.a. vælger Andersen videnskabelige iagttagelser fra kronprins Christian den 8. samt følelsesladede uddrag af H.C. Andersens "Mit livs eventyr", som alle handler om Vesuv. Det er dog Hamiltons spektakulære observationer, som er bogens clou – Hamilton er en af vulkanologiens pionerer fra den sene del af det 18. århundrede og hans beskrivelser af Vesuv betragtes endnu i dag som en klassiker.

Forklaringer og gode illustrationer

Bogen henvender sig mest til den interesserede "ikke-fagmand". Andersen forstår at forklare de vigtigste geologiske forhold i korte træk og gør det i et let og forståeligt sprog. Både Vesuvs geologiske baggrund, dens udbrudsmekanisme og Middelhavets struktur og dannelse forklares, uden at han fortaber sig i detaljer. Bogen afrundes med gode illustrationer, bl. a. sjældne historiske fotos, og en enkel forklarende ordliste af fagbegreb.

Vesuv – en meget farlig vulkan, 84 s., er illustreret med kort og fotos og koster 168 kr.; forfatteren er Henning P. B. Andersen. Bogen kan købes hos alle boghandlere og udgives af Skib Forlag, Stenstrup. ISBN 87-9037-427-4.